
Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2010:5

Ersättning för kyrkliga handlingar

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 20 maj 2010

Anders Wejryd

Lars Friedner

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningen med anledning av utredningen om clearingsystemet för kyrkliga handlingar inom Svenska kyrkan. Ändringarna innebär

- att det blir möjligt att inom clearingsystemet betala ersättning för en präst som inte är anställd av vare sig de berörda medlemmarnas hemförsamling eller den församling där den kyrkliga handlingen äger rum och
- att en präst inte får ta emot ersättning för kyrkliga handlingar från någon annan än en församling inom Svenska kyrkan.

Vidare klargörs

- att utlandssvenskar som är medlemmar i Svenska kyrkan inte ska betala någon avgift för kyrkliga handlingar enligt Svenska kyrkans ordning i Sverige och
- att församlingar får ta ut avgift för kyrkliga handlingar utom dop av medlemmar i Borgågemenskapens kyrkor.

Kyrkoordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	3
Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	3
17 kap. Gudstjänstliv	3
42 kap. Avgifter och uppbörd	3
1 Inledning	4
2 Clearingens utformning.....	6
3 Förbud för präst att ta emot arvode från annan än en församling.....	10
4 Utlandskyrkan.....	13
5 Konfirmationsersättning till stiftet.....	16
6 Ersättningar för kyrkliga handlingar vid ekumeniska kontakter	17
7 Kyrkoordningsskottentarer	19
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	21

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

KsSkr 2010:5

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 42 kap. 6, 8 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf 17 kap. 16 a § och en ny rubrik före 17 kap. 16 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap. Gudstjänstliv

Arvode för kyrkliga handlingar

16 a § *För utförande av en kyrklig handling är det inte tillåtet för en präst att uppbära arvode eller ekonomisk ersättning från någon annan än en församling i Svenska kyrkan*

Ytterligare bestämmelser om avgifter finns i 42 kap.

42 kap. Avgifter och uppbörd

Dop

6 § Någon avgift får inte tas ut av den enskilde.

Församling där dop har skett har rätt till ersättning om den döpte inte tillhör den församlingen.

Ersättningen ska betalas av den församling som den döpte tillhör. Kyrkostyrelsen fastställer beloppets storlek.

Om en präst har anlitats från en annan församling än den där dopet har skett har den församlingen rätt till ersättning.

Ersättning enligt andra och tredje stycket ska betalas av den församling som den döpte tillhör. Kyrkostyrelsen fastställer beloppets storlek.

Vigsel

8 § Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel i Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. *I den församling som någon av makarna tillhör får någon avgift inte tas ut, men om vigseln sker i någon annan församling, har denna församling rätt till ersättning*

8 § Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel i Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. *Någon avgift får i så fall inte tas ut av makarna.*

Om vigseln har skett i någon annan församling än den som någon av makarna tillhör, har denna församling rätt till ersätt-

från den församling som den äldre av makarna tillhör eller, om den äldre av makarna inte tillhör någon församling i Svenska kyrkan, från den församling som den yngre av makarna tillhör. Kyrkostyrelsen fastställer beloppets storlek.

ning från den församling som den äldre av makarna tillhör eller, om den äldre av makarna inte tillhör någon församling i Svenska kyrkan, från den församling som den yngre av makarna tillhör.

Om en präst har anlitats från en annan församling än den där vigseln har skett har den församlingen rätt till ersättning som i andra stycket. Kyrkostyrelsen fastställer beloppets storlek.

Även när inte någon av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan, får de vigas i Svenska kyrkans ordning, om det finns särskilda skäl. Då får en avgift tas ut.

Beslutet om rätt till vigsel fattas av kyrkoherden i den församling där vigseln begärs. Kyrkoherden får även uppdra åt någon annan präst i församlingen att besluta.

- 10 § Dödsboet har även rätt till begravningsgudstjänst inom en annan församling än den som den avlidne tillhörde vid dödsfallet, om inte synnerliga skäl hindrar det. Beslutet fattas av kyrkoherden i den församlingen, som även får uppdra åt någon annan präst i församlingen att besluta.

Dödsboet betalar inte någon avgift för begravningsgudstjänsten, men den församling som den avlidne tillhörde ska ersätta den andra församlingen för detta. Kyrkostyrelsen fastställer beloppets storlek.

Dödsboet betalar inte någon avgift för begravningsgudstjänsten, men den församling som den avlidne tillhörde ska ersätta den andra församlingen för detta.

Om en präst har anlitats från en annan församling än den där begravningsgudstjänsten har ägt rum har den församlingen rätt till ersättning som i andra stycket. Kyrkostyrelsen fastställer beloppets storlek.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2011.

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Genom ett beslut vid 2007 års kyrkomöte fick kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda clearingsystemet inom Svenska kyrkan med syfte att skapa ett ändamålsenligt regelverk för att minimera de problem som har att göra med att präster i samband med kyrkliga handlingar rör sig över församlingsgränser. Bakgrunden till uppdraget var uppgifter i TV-programmet *Uppdrag granskning* om att präster i samband med kyrkliga handlingar fick ersättning kontant. I programmet ställdes frågor om bl. a. beskattning av dessa ersättningar.

Ett sådant förfarande innebär i den mån det förekommer, oberoende av om skatteregler har följts, att Svenska kyrkans medlemmar betalar ersättningar för kyrkliga handlingar vilket de enligt gällande bestämmelser inte ska behöva göra.

Kyrkoordningens bestämmelser utgår från att kyrkliga handlingar i normalfallet sker i medlemmens hemförsamling och utförs av församlingens präst. För att undvika att medlemmar som har andra önskemål beträffande plats för den kyrkliga handlingen ska riskera att få betala ersättning finns i kyrkoordningen bestämmelser om att medlemmens hemförsamling i sådana fall ska ersätta den andra församlingen för vissa utgifter. Denna ordning benämns clearing.

När kyrkostyrelsen den 23 oktober 2008 beslutade om direktiv till utredningen breddades uppdraget. Utredningen fick i uppdrag att göra en genomgripande översyn av clearingsystemet i dess helhet, dess syfte och konstruktion. Direktiven öppnade för möjligheten att skapa andra modeller. En central del av uppdraget var dock att, utifrån kyrkomötets beslut år 2007 rörande clearing av kyrkliga handlingar, skapa ett ändamålsenligt regelverk för anlitan av präst och kyrkomusiker som inte är anställd i den församling där den kyrkliga handlingen äger rum. Utredningen skulle även ta reda på hur den nuvarande ordningen uppfattades av församlingar och medlemmar. Administrativa frågor av ekonomisk och juridisk art samt teologiska och pastorala aspekter skulle beaktas.

I direktiven togs också upp kyrkliga handlingar som berör medlemmar i andra kyrkor som Svenska kyrkan har särskilda ekumeniska överenskommelser med, i detta fall kyrkorna inom Borgågemenskapen samt Svenska Missionskyrkan och Metodistkyrkan.

Kyrkostyrelsen beslutade att utredningen skulle göras av en enmansutredare och en styrgrupp av förtroendevalda. Utredaren fick anlita de experter som behövdes för utredningen.

Kyrkliga handlingar inom utlandskyrkan nämndes inte i direktiven. Vid överläggningar mellan utlandskyrkoutredningen och clearingutredningen kom dessa utredningar senare överens om att frågan skulle behandlas inom clearingutredningen.

Utredningen lämnade sitt betänkande *Ersättning för kyrkliga handlingar* (SKU 2009:3) den 16 november 2009 till kyrkostyrelsen.

1.2 Remissbehandlingen

Betänkandet skickades på remiss till alla stift, 78 kyrkliga samfälligheter och församlingar, fem utlandsförsamlingar, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Kyrkans pensionskassa, Kyrkomusikernas riksförbund, några fackliga organisationer och Svenska Kyrkans Unga.

Yttranden lämnades av samtliga stift (stiftsstyrelsen och/eller domkapitlet), 41 kyrkliga samfälligheter eller församlingar, två utlandsförsamlingar samt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Kyrkans pensionskassa, Kyrkans Akademikerförbund, SKTF och Svenska Kyrkans Unga. Dessutom har det kommit två spontanyttranden, ett från konfirmandkollegiet i Skara stift och ett från f.d. chefredaktören för Kyrkans Tidning Ingvar Laxvik.

1.3 Betänkandet i huvuddrag

Utredningen tar inledningsvis upp några pastoralteologiska aspekter. Clearingsystemets uppkomst, gällande regelverk och verksamhetens omfattning redovisas. Särskilt behandlas kyrkliga handlingar inom utlandskyrkan och för utlandssvenskar i Sverige samt kyrkliga handlingar för medlemmar i kyrkor som Svenska kyrkan har särskilda överenskommelser med, i det här fallet kyrkor som omfattas av Borgåöverenskommelsen, Svenska Missionskyrkan och Metodistkyrkan. I den del som berör ersättning till präster och kyrkomusiker redovisas aspekter på

innebörden av vigningstjänsten, kyrklig anställning, tillsynsfrågor och kyrkomusikers uppdrag.

Utredningens innehåll och förslag i dessa delar redovisas i samband med kyrkostyrelsens överväganden i det följande.

2 Clearingens utformning

2.1 Utredningen

Bakgrund

I betänkandet belyses inledningsvis det frivilliga clearingsystemets tillkomst i en tid när "ett kommunalt tankesätt och regelverk låg till grund för vad Svenska kyrkans församlingar och pastorat förväntades göra och, inte minst, hade laglig rätt att göra i sitt uppdrag". Clearingsystemet gjorde det möjligt för församlingar att erbjuda tjänster, initialt beträffande begravningen, till andra än församlingsbor och få ersättning från hemförsamlingen.

Bestämmelser om clearing av begravningsgudstjänsten infördes i den nya kyrkoordningen som trädde i kraft den 1 januari 2000, i konsekvens med att clearingbestämmelser gällande den statligt reglerade begravningsverksamheten hade införts i begravningslagen. Svenska kyrkans centralstyrelse ansåg att de stora administrationskostnaderna talade *mot* införande av ett clearingsystem för övriga kyrkliga handlingar. Det skulle vara möjligt, enligt Centralstyrelsen, att ta betalt av medlemmarna, utom för dop som alltid skulle ske utan avgift. Det var också möjligt att ansluta sig till det frivilliga clearingsystemet. Men redan 2002 infördes genom kyrkomötesbeslut bestämmelser om clearing för dop och vigsel samt konfirmationsersättning.

Utöver den historiska bakgrunden till clearinghanteringen och gällande bestämmelser har utredningen belyst kostnaderna för denna hantering inom Svenska kyrkan. Det totala antalet kyrkliga handlingar redovisas och likaså den andel av dessa som har varit clearinggrundande, det vill säga som har skett i en annan församling än medlemmens hemförsamling. Utredningen uppskattar att fakturahanteringen för dessa transaktioner inom Svenska kyrkan motsvarar ca 16 heltidstjänster. Övriga administrationskostnader tillkommer. Även om beräkningarna är mycket osäkra menar utredningen att de sammanlagda kostnaderna är mycket höga. Det under 2009 införda kollekt- och betalsystemet (KOB) kommer, utöver att det förenklar hanteringen av betalningar i någon mån, också att göra det möjligt att få en klar helhetsbild av transaktioner på grund av kyrkliga handlingar.

Utredningens förslag

Utredningen presenterar fem alternativa modeller för clearing.

Alternativa clearingmodeller

Modell 1: Denna modell innebär att den nuvarande ordningen behålls med vissa justeringar. En tydlig förändring är förslaget att det utöver medlemmens hemförsamling och förrättningsförsamlingen ska vara möjligt att i den ekonomiska transaktionen inkludera en tredje församling, nämligen den där prästen är anställd. Både förrättningsförsamlingen och den församling som är prästens arbetsgivare kan då fakturera den berörda medlemmens hemförsamling för de delmoment som de har haft utgifter för. I en typisk trepartssituation skulle det betyda att förrättningsförsamlingen får ersättning av medlemmens hemförsamling för kyrkolokal och musiker, medan prästens arbetsgivare ersätts för präst och prästens eventuella resekostnader. Förslaget motiveras med att Svenska kyrkan på

det sättet kan tillmötesgå medlemmarnas önskemål om både kyrka och präst i samband med kyrkliga handlingar. Förslaget har också anknytning till det förslag som utredningen lägger fram angående arvoden för kyrkliga handlingar och som här tas upp i nästa avsnitt.

Däremot föreslås inte att kostnader för kyrkomusiker som kommer från en annan församling än den där den kyrkliga handlingen äger rum ska kunna ersättas inom systemet. Det skulle innebära att ytterligare en församling skulle kunna bli involverad i ersättningsproceduren vilket skulle komplicera förfarandet ännu mer. Det finns enligt utredningen inte heller samma behov att reglera den frågan som det finns i fråga om präster, dels för att egna önskemål vad gäller musiker inte är lika vanliga, dels för att utredningen inte i övrigt föreslår några regeländringar vad gäller ersättningar för kyrkliga handlingar till kyrkomusiker.

Modell 2: Modell två innebär ett mer detaljerat clearingsystem med syfte att nå så exakt rättvisa som möjligt i varje enskilt fall för de olika komponenterna, präst, kyrkomusiker och lokal. Tidsåtgången för de olika medverkande personerna skulle beräknas noggrannare. Utredaren anser dock att nackdelarna med en sådan ordning, främst i form av ökad administration, överväger. Modellen överensstämmer inte heller med utredningens mål att skapa en enkel konstruktion.

Modell 3: Denna modell innebär ett förenklat system. Det skulle bara finnas ett schablonbelopp för varje kyrklig handling vilket skulle medföra en enklare administration. Denna modell innehåller inte någon möjlighet att inkludera fler än två församlingar i transaktionen. Utredningen befarar att församlingars vilja att gå medlemmarna till mötes kan minska med detta system och att det därför skulle upplevas som stelbent av medlemmarna. Vidare konstateras att denna modell inte uppfyller de krav på rättvisa som utredningen har satt som mål.

Modell 4: Enligt den fjärde modellen skulle clearingen avskaffas helt. För detta talar den trots allt marginella ekonomiska betydelse som clearingtransaktionerna har för de flesta enheterna, särskilt i relation till den förhållandevis stora administrationskostnaden som de för med sig. Som nackdel nämns en befarad ovilja hos församlingar att ställa upp och tillhandahålla kyrkliga handlingar för medlemmar i andra församlingar. Denna ovilja skulle motverka huvudsyftet med modellen, nämligen att Svenska kyrkan ska uppfattas som en enhet.

De bestämmelser som utredningen föreslår vad gäller anlitande av präst från en annan församling än förrättningsförsamlingen skulle inte gå att förena med denna modell i och med att de förutsätter ett clearingsystem.

Modell 5: I modell fem skulle ersättningar för kyrkliga handlingar ingå i det kyrkliga utjämningsystemet, antingen som en årsvis avräkning efteråt eller som en del i utjämnningen. Denna modell skulle enligt utredningen behöva utredas noggrant kombinerat med en utredning av hela utjämningsystemet.

Utredningens slutsats: Utredningen förordar modell 1, som är mycket nära den nu gällande modellen, med hänvisning till att förutsättningar för att göra större förändringar kommer att vara bättre om några år. Ett genomfört kollekt- och betalningssystem kan ge en mycket bättre bild av betalningsströmmarna. Vidare kan de indelningsförändringar som nu planeras och de som kan bli resultat av strukturutredningen ses tydligare. Dessutom öppnas i denna modell möjlighet att ersätta präster för kyrkliga handlingar som de enligt utredningens förslag inte längre kan få ersättning för privat.

Betänkandets överväganden avslutas med konstaterandet att det finns så många alternativa upplägg av kyrkliga handlingar att det hela tiden uppstår problem som inte har en given lösning. Det går inte att alltid tillfredsställa alla intressenter. Det nuvarande systemet ses därför ändå som tillfredsställande för tillfället.

Övrigt

I detta sammanhang framhåller utredningen att kyrkostyrelsen som beslutar om clearingbeloppen, från grunden bör göra en ny beräkning av beloppen för de olika kyrkliga handlingarna. Det behöver också klargöras om clearingersättningarna ska beräknas och betalas enligt merkostnadsprincipen eller utifrån den faktiska kostnaden. Vad gäller prästens resekostnader menar utredningen att det måste anges en maximigräns för sådana kostnader och att en sådan lämpligen ska beslutas av kyrkostyrelsen.

Utredningen ifrågasätter relevansen av clearingbestämmelsernas placering i kyrkoordningens elfte avdelning om ekonomi och egendom då bestämmelserna behandlar frågor av verksamhetsmässig karaktär som enskildas rätt att ta del av kyrkliga handlingar. Något förslag läggs dock inte fram i denna del.

Utredningen diskuterar också själva ordet clearing som inte kan anses vara en adekvat beteckning för verksamheten. Begreppet används inte i kyrkoordningen men väl i Svenska kyrkans bestämmelser. Dock tycks det vara en etablerad benämning inte minst för att det används även inom den statligt reglerade begravningsverksamheten. Därför tror inte utredningen att det skulle vara meningsfullt att försöka ändra på benämningen.

2.2 Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsens förslag: Nuvarande system för ersättning för kyrkliga handlingar behålls i huvudsak oförändrat. Det ska dock vara möjligt att inom clearingsystemet även ersätta kostnaden för den tjänstgörande präst som har sin tjänst i en annan församling än den där den kyrkliga handlingen äger rum eller den berörda medlemmens hemförsamling. En präst som saknar en sådan anställning får sitt arvode från den församling där den kyrkliga handlingen äger rum. Denna församling får ersättning genom clearingsystemet från medlemmens hemförsamling.

I dessa fall ska det finnas ett förordnande från den församling där den kyrkliga handlingen äger rum.

Utredningens förslag stämmer med vårt.

Remissvaren

Flera remissinstanser uttrycker sin uppskattning av den översyn som utredningen har genomfört. Förslaget anses vara väl grundat och det har ett stort stöd bland remissinstanserna, dock med vissa undantag. Fyra samfälligheter förordar modell 5 och en modell 4. Dessa samfälligheter hänvisar till de höga administrationskostnaderna. *Växjö kyrkliga samfällighet* som förordar modell 4 redovisar sina clearingtransaktioner för åren 2008 och 2009 och konstaterar att antalet transaktioner är mycket stort samtidigt som nettoantalet, skillnaden mellan antalet ut- och inposter, är lågt. *Lunds kyrkliga samfällighet* konstaterar att det, mot bakgrund av utredningens beräkningar, måste förefalla besynnerligt att utredningen ändå väljer att föreslå ett bibehållande av clearingsystemet. Även i andra yttranden poängteras att det behövs administrativa förenklingar.

Ett par remissinstanser efterlyser en djupare teologisk analys av frågorna. *Lidingö församling* säger: ”Dock önskar vi en tydligare och djupare teologisk

motivering utifrån de kyrkliga handlingarnas kyrkosyn och liturgiska sammanhang.” Flera remissinstanser tar upp den motsättning som kan finnas mellan enskilda medlemmars önskemål kring kyrkliga handlingar och församlingens pastoralarbete och praktiska möjligheter att tillgodose olika önskemål. Lidingö församling påpekar att kyrkliga handlingar inte kan bli enbart privata angelägenheter. Den kyrkliga handlingen ägs av Svenska kyrkan tillsammans, inte av en enskild kyrkotillhörig eller en enskild ämbetsbärare, menar församlingen.

Flera remissinstanser, bl.a. *Linköpings* och *Örebro kyrkliga samfälligheter* och *Ängelholms församling* stöder utredningens förslag till kyrkostyrelsen att se över ersättningsbeloppen. Det förekommer även önskemål om att fler faktorer ska inkluderas i beräkningen för att ersättningarna ska bli mer rättvisa. Utredningens påpekande att ersättningen ska täcka merkostnader kommenteras positivt av bl.a. *Linköpings kyrkliga samfällighet* och *Göteborgs kyrkliga samfällighet*. Den senare poängterar: ”Den församling som genomför den kyrkliga handlingen skall endast ha ersättning för verkligt ökade kostnader.”

I några yttranden uttrycks oro för att församlingen kan förlora kontrollen över vem som förrättar kyrkliga handlingar i församlingen och över sina utgifter för dessa. De menar att det inte kan vara en skyldighet för en församling att alltid tillmötesgå enskildas önskemål. *Skara stift* understryker i sammanhanget att en församling inte ska vara tvungen att förordna en präst från en annan församling för att förrätta kyrkliga handlingar för sina egna medlemmar i den egna församlingen och betala för det.

Ingvar Laxvik framhåller att Svenska kyrkan ska vårda sig om de långvariga och positiva relationer församlingsbor kan ha till ”sin” präst vare sig vederbörande är emeritus eller tjänstgör i annan församling.

Kyrkostyrelsens överväganden

Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens förslag att modell 1 är att föredra. Vi noterar att remissopinionen är i det närmaste odelat positiv till den föreslagna ordningen. Den blir visserligen administrativt mer komplicerad än det nuvarande systemet i och med att tre församlingar kan bli inblandade i transaktioner kring en kyrklig handling. Det måste ses som en nackdel eftersom administrationen kring clearingsystemet redan är omfattande och kostsam. Den ändring som nu föreslås har dock kommit till för att lösa ett annat problem, nämligen hur präster ska ersättas för kyrkliga handlingar. Vi delar utredningens uppfattning att det är angeläget att lösa denna fråga. De större förändringar som på sikt behöver ske bör, såsom utredningen beskriver, lämpligen avvaktas med till dess att vissa andra pågående processer inom Svenska kyrkan avslutats eller åtminstone har kommit längre. Detta innebär att clearingsystemet behöver ses över om några år.

Utredningen tar också upp problemet med den mindre lämpliga placeringen av bestämmelserna kring kyrkliga handlingar i kyrkoordningens elfte avdelning om ekonomi och egendom. Placeringen kan bidra till att de ekonomiska aspekterna blir dominerande och att kyrkliga handlingars gudstjänstkaraktär skymms och vidare att, som vissa remissinstanser påpekat, kyrkliga handlingar ses som privata angelägenheter som församlingar tillhandahåller. Vi kan se att en sådan översyn av kyrkoordningen kan behöva göras. Det kan lämpligen ske i samband med att clearingsystemet åter ses över.

I avsnitt 3.2 under rubriken *Den praktiska hanteringen* redovisas hur en clearingsituation praktiskt kan tänkas fungera.

3 Förbud för präst att ta emot arvode från annan än en församling

3.1 Utredningen

Utredningen föreslår en ny paragraf i 17 kap. i kyrkoordningen med innebörden att en präst inte kan ta emot ersättning för kyrkliga handlingar från någon annan än en församling. Med denna placering i kapitlet om gudstjänstliv vill utredningen göra klart att bestämmelsen utgår från uppdraget att vara präst i Svenska kyrkan och innehavet av vinningstjänst. Biskopen och domkapitlet har tillsynsansvaret. Avsikten med bestämmelsen är att skapa en ordning där man kan tillmötesgå medlemmars önskemål om en viss präst och att undvika situationer där präster direkt eller genom egna bolag tar emot ersättningar för kyrkliga handlingar av enskilda.

Enligt utredningen är det olämpligt att föreskriva en skyldighet för en lokal enhet att förordna en präst utifrån önskemål från den som vill få del av en kyrklig handling. Därmed är det inte en ovillkorlig rättighet för den enskilda att kunna välja präst. Utredningen rekommenderar dock en generös hållning. Prästen ska då förordnas av den församling där den kyrkliga handlingen äger rum, oavsett om det är medlemmens hemförsamling eller någon annan församling. Hanteringen kräver god planering. Utredningen understryker att det alltid vid tjänstgöring i en annan församling än den där prästen är anställd utöver förordnande ska finnas ett beslut om upplåtelse av kyrka och att anmälan ska göras till kyrkoherden. Ett sådant förordnande ska vara en förutsättning för att ersättning ska utgå. Dessutom ska kollektivavtalets regler om bisyssla följas.

Utredningen refererar till att det förekommer att präster i sin tjänst har rätt att utföra ett visst antal kyrkliga handlingar i andra pastorat och menar att en sådan överenskommelse inom kollektivavtalets ram skulle kunna vara en god ordning.

Vidare påpekas att det alltid är möjligt för prästen att utföra den kyrkliga handlingen utan ersättning.

Utredningen behandlar ersättningar till kyrkomusiker i detta sammanhang. Även kyrkomusikerns möjlighet att åta sig andra uppdrag begränsas av vad som gäller för bisyssla. Utredningen ser ett problem i att kyrkomusiker vid sin tjänstgöring ombes att framföra inslag som inte ingår i det som kyrkohandboken föreskriver och då har rätt att få ersättning för detta. Det sker då under arbetstid, och oberoende av om det handlar om en clearingsituation. Församlingar hanterar detta på olika sätt. Utredningen föreslår dock ingen ändring i bestämmelserna när det gäller kyrkomusiker. Detta innebär att kyrkomusiker även i fortsättningen har möjlighet att ta emot ersättning av privatpersoner. Det poängteras att den inkomst som kyrkomusiker får ska i vederbörlig ordning redovisas till skattemyndigheten.

3.2 Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsens förslag: Det ska inte vara tillåtet för en präst att ta emot arvode eller annan ekonomisk ersättning för en kyrklig handling från någon annan än en församling inom Svenska kyrkan.

Utredningens förslag stämmer med vårt.

Remissvaren

Alla stift, samfälligheter och församlingar som berör ämnet tillstyrker utredningens förslag som enligt dem skapar tydlighet och en god ordning. Vissa menar att rese-ersättningar borde kunna betalas direkt av de berörda medlemmarna eller faktureras dem.

Göteborgs stift ansluter sig till utredningens kommentar kring möjligheten för prästen att i sin tjänst utföra kyrkliga handlingar utanför sitt eget pastorat i *begränsad* omfattning.

Stockholms stift menar att utredningen ser alltför snävt på de pastorala skälen och behoven av att kunna anlita en präst från en annan församling. Det handlar inte alltid om de enskildas preferenser eller tidigare kontakter utan i vissa fall om att kunna erbjuda kyrkliga handlingar på ett annat språk, till exempel finska eller teckenspråk, eller att prästen har någon annan specialkompetens. Enligt erfarenheterna i Stockholms stift har det blivit svårare att engagera präster för finsk- eller tvåspråkiga kyrkliga handlingar. Det är viktigt att präster av sin arbetsgivare tillåts att tjänstgöra i andra församlingar. Frågan behöver regleras genom kollektivavtal. Stiftet understryker att man är vigd till präst i Svenska kyrkan, inte i en enskild församling, och att det behövs en diskussion om kyrkosynen i Svenska kyrkan.

Stockholms stift tar också upp den möjligheten att ingen församling är beredd att betala för prästens medverkan. Då kan prästen utföra den kyrkliga handlingen utan ersättning.

Strängnäs stift menar att det borde finnas en mall för förordnande tillgänglig när bestämmelsen träder i kraft.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillstyrker förslaget att det ska vara förbjudet för en präst att ta emot arvode eller annan ekonomisk ersättning från annan än en församling, men avstyrker förslaget att detta ska regleras i kyrkoordningen. Det är inte lämpligt att föra in detaljregler om vinningstjänstens innebörd i kyrkoordningen, menar organisationen. Det torde vara tillräckligt att biskoparna uttalar att det inte är förenligt med vinningstjänsten. Kyrkoordningen bör inte betungas med detaljregler kring sådant som vid en genomlysning kan uppfattas som reglering av enskilda anställningsavtal.

Arbetsgivarorganisationen kommenterar också problematiken beträffande ersättning för extra insatser av kyrkomusiker vid kyrkliga handlingar. Sådant som normalt inte ingår i en anställning som framförande av solosång kan enligt gällande avtal kompenseras med en högre månadslön eller ett extra arvode vid varje tillfälle. I det senare fallet menar arbetsgivarorganisationen att arvodet ska betalas ut av arbetsgivaren. Det ska inte utgå någon ersättning från den eller de personer som tagit del av den kyrkliga handlingen. Detta gäller dock bara i anställningsförsamlingen. När musiker anlitas för insatser i en annan församling får det regleras privat.

Kyrkans Akademikerförbund anser att ”kyrkoordningen inte kan förbjuda präst att ta emot ersättning om präst utför en kyrklig handling på sin fritid hos annan arbetsgivare”. Förbundet påpekar att frågan om bisyssla regleras i gällande kollektivavtal och framhåller vidare att skyldigheten att ta kontakt med kyrkoherden i den församling där prästen ska utföra den kyrkliga handlingen borde tydliggöras i kyrkoordningen. Förbundet menar att alla anställda representerar kyrkan som helhet, och att utredningen inte borde ensidigt ha koncentrerat sig på präster. Ersättningsfrågor ska enligt Kyrkans Akademikerförbund regleras i kollektivavtal.

SKTF tillstyrker utredningens förslag.

Kyrkans pensionskassa, som avstår från att yttra sig i sakfrågan, påpekar i sitt remissyttrande att det ur pensionsperspektiv inte är neutralt om det är den ordinarie arbetsgivaren eller en sidoarbetsgivare som betalar ersättningen eftersom intjänande av tjänstepension fastställs för varje arbetsgivare för sig.

Beträffande musiker menar *Västerås*, *Växjö* och *Lunds stift* och tre församlingar/samfälligheter att även musiker borde inkluderas i systemet.

Kyrkostyrelsens överväganden

Kyrkostyrelsen anser att det är viktigt att det skapas en ordning som gör det möjligt att tillmötesgå enskildas önskemål om en viss präst i samband med kyrkliga handlingar. Det ska inte finnas något utrymme för misstankar om skattefria inkomster. Vidare ska i den nya ordningen tydliggöras att kyrkliga handlingar är en del av församlingens gudstjänstliv. Vi menar att utredningens förslag motsvarar dessa krav. Vi noterar också att remissopinionen är i det närmaste enig i frågan.

Vi ansluter oss till att det är viktigt att gällande rutiner följs när det är aktuellt: att beslut om upplåtelse av kyrka ska finnas, att förordnande ska finnas och att kontakt tas med kyrkoherden i den församling där en präst ska utföra en kyrklig handling. Vidare kan varken enskilda medlemmars eller en annan församlings önskemål vara tvingande i dessa situationer. Dock förordar vi liksom utredningen en generös tillämpning. För att det ska fungera förutsätts att det finns en samarbetsvilja mellan berörda parter.

De invändningar som har framförts av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och särskilt av Kyrkans Akademikerförbund tar inte tillräcklig hänsyn till utredningens pastoralteologiska motiveringar. Den föreslagna regleringen är avsedd att klargöra vigningstjänstens och kyrkliga handlingars teologiska sammanhang. Avsikten är inte, som KyrkA tycks ha uppfattat det, att förbjuda präster att utföra kyrkliga handlingar på sin fritid hos någon annan arbetsgivare. Bestämmelsen innebär att om en präst utför en kyrklig handling på sin fritid i en församling där hon/han inte är anställd ska församlingen förordna prästen och ersättningen ska betalas av denna församling eller också ska ingen ersättning utgå. Kollektivavtalets regler om bisyssla gäller naturligtvis dessutom.

Beträffande ersättning för musiker ansluter vi oss till utredningens bedömning.

Den praktiska hanteringen

För att belysa den praktiska gången ger vi följande exempel.

Prästen utför den kyrkliga handlingen inom ramen för sin anställning:

Ett brudpar varav den äldre tillhör församling A önskar vigsel i en kyrka i församling B och en präst som är anställd i församling C. Brudparet har haft kontakt med församling B och prästen, och preliminärt kommit överens om vigsel med båda. Prästen kontakter församling B som redan har bokat kyrkan och en musiker. Församling B skickar en förfrågan till församling C för att höra om B kan förordna prästen för vigseltilfället. C ger klartecken med kopia till A. Dessa kontakter tas lämpligen via E-post. Församling B förordnar prästen och beslutar om upplåtelse av kyrka. Efter vigseln informerar prästen församling C om att vigseln har genomförts och C fakturerar A för delposten präst. B fakturerar A för delposterna upplåtelse av kyrka och musiker (när dessa är aktuella).

Prästen utför den kyrkliga handlingen utanför en eventuell anställning:

Om församling C menar att prästen inom sin tjänst inte kan ta sig an vigseln kan denna göra det på sin fritid. Kollektivavtalets regler om bisyssla ska dock följas. Beslut om upplåtelse av kyrka och förordnande behövs. I det här fallet betalar B ersättning till prästen. Information om förordnandet skickas till A. B fakturerar A för aktuella delposter inklusive präst.

Även i det fall att prästen saknar anställning i en församling ska han/hon få sin ersättning från den församling där den kyrkliga handlingen äger rum, nämligen B. Hanteringen följer samma rutin som i första stycket.

I några remissyttranden ställs frågor kring reseersättningens storlek och även eventuella traktamenten. Vidare efterfrågas klargörande angående frågan om ersättning enbart ska utgå för merkostnader. Vi avser att återkomma till dessa frågor i samband den årliga översynen av clearingbeloppen.

4 Utlandskyrkan

4.1 Gällande bestämmelser

Avgifter för kyrkliga handlingar för utlandssvenska medlemmar i Svenska kyrkan kan bara bli aktuella i fråga om vigsel och begravningsgudstjänst. De aktuella paragraferna återges i det följande i sin nu gällande lydelse.

Vigsel

8 § Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel i Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. I den församling som någon av makarna tillhör får någon avgift inte tas ut, men om vigseln sker i någon annan församling, har denna församling rätt till ersättning från den församling som den äldre av makarna tillhör eller, om den äldre av makarna inte tillhör någon församling i Svenska kyrkan, från den församling som den yngre av makarna tillhör. Kyrkostyrelsen fastställer beloppets storlek.

Även när inte någon av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan, får de viga i Svenska kyrkans ordning, om det finns särskilda skäl. Då får en avgift tas ut.

Beslutet om rätt till vigsel fattas av kyrkoherden i den församling där vigseln begärs. Kyrkoherden får även uppdra åt någon annan präst i församlingen att besluta.

Begravningsgudstjänst

9 § Dödsboet har rätt till begravningsgudstjänst i den församling som den avlidne tillhörde, om inte synnerliga skäl hindrar det. Någon avgift får inte tas ut.

En begravningsgudstjänst får även firas när någon som inte tillhörde Svenska kyrkan har avlidit, om det finns särskilda skäl och är förenligt med den avlidnes önskemål. Då får en avgift tas ut.

Beslutet om att fira begravningsgudstjänst fattas av kyrkoherden, som även får uppdra åt någon annan präst i församlingen att besluta.

4.2 Utredningen

För närvarande får den enskilda stå för kostnaden för kyrkliga handlingar som utförs inom utlandskyrkan utom beträffande dop som i enlighet med kyrkoordningens bestämmelser alltid sker avgiftsfritt. Beträffande utlandssvenskar, med vilka i det här sammanhanget avses Svenska kyrkans medlemmar som är bosatta utomlands, finns inga särskilda regler i kyrkoordningen vad gäller dop, vigsel och begravningsgudstjänst som utförs i Sverige. Utredningen konstaterar att den församling där den kyrkliga handlingen äger rum normalt står för kostnaden för den. Det är en ordning som har rekommenderats av dåvarande Församlingsförbundet. Detta gäller dop, vigsel och begravningsgudstjänst. Beträffande konfirmation står den nationella nivån för ersättningen enligt 42 kap. 7 a § i kyrkoordningen.

Utlandsförsamlingarna bestämmer sina egna avgifter för kyrkliga handlingar. Det gäller både dessa församlingars medlemmar och personer som är bosatta i Sverige. Utredningen påpekar att vigselrätten är reglerad på olika sätt i de länder där Svenska kyrkan verkar. Frekvensen av vigslar är beroende av om utlandskyrkan ligger inom ett turistområde eller ej. Ersättningar för vigslar och för kyrkliga välsignelser har stor betydelse för många utlandsförsamlingars ekonomi.

Utredningen redovisar antalet vigslar (236-392/år), dop (849-973/år) och konfirmationer (10-121/år) för utlandssvenskar i Sverige under några år. Antalet begravningsgudstjänster har inte gått att få fram. Av den enkät som utredningen skickade till kontraktsprostarna angående kyrkliga handlingar framgår att en fjärdedel av de svarande ser det som ett problem att utlandskyrkan inte ingår i clearingsystemet. Av kommentarerna framgår vidare att det enligt prostarna är oklart om kyrkomedlemmen ska stå för kostnaden eller om den kyrkliga handlingen ska ske kostnadsfritt. Problemet gäller alltså vigsel och begravningsgudstjänst.

Utredningen om förändrad organisation av Svenska kyrkan i utlandet avlämnade sitt betänkande *Utlandskyrkan – Struktur och delaktighet* sommaren 2009. Enligt utredningens förslag ska utlandskyrkan knytas närmare till den övriga verksamheten inom Svenska kyrkan. Om utredningens förslag antas av kyrkomötet kvarstår dock många frågor som behöver analyseras vidare om man vill integrera utlandsverksamheten i ersättningssystemet. Bland annat gäller det medlemskapets karaktär och kyrkoavgiftens utformning. Dessutom tillhör en stor del av Svenska kyrkans medlemmar som är bosatta utomlands inte någon utlandsförsamling. Clearingutredningen lägger därför inte något förslag i frågan trots att utredningen ser det som önskvärt att utlandskyrkan på sikt kan ingå i clearingsystemet.

Beträffande kostnaden för vigsel och begravningsgudstjänst för utlandssvenskar i Sverige gör utredningen i sina överväganden ett förtydligande. Utredningen menar att utlandssvenskar ska betala avgift för vigsel och begravningsgudstjänst i Sverige eftersom det inte finns reglerat att det sker avgiftsfritt. En avgift motsvarande clearingbeloppet nämns som lämpligt.

I det här sammanhanget är det lämpligt att uppmärksamma vad utredningen anför om clearingtransaktionernas skattemässiga konsekvenser för Svenska kyrkan. Frågan ingick i utredningens uppdrag. Eftersom kyrkliga handlingar är gudstjänstverksamhet och ersättningen motsvarar kostnader utan att det finns något vinstsyfte kan inte mervärdesskatt bli aktuell. Vad som händer om ersättningen skulle ge en tydlig vinst går inte utredningen in på.

4.3 Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsens förslag: Utlandskyrkan ska inte integreras i clearingsystemet.

Kyrkliga handlingar för utlandssvenskar som är medlemmar i Svenska kyrkan ska tillhandahållas avgiftsfritt av församlingarna i Sverige.

Utredningens förslag beträffande utlandskyrkans integrering i clearingsystemet stämmer med vårt. Beträffande vigslar och begravningsgudstjänster för utlandssvenskar i Sverige är dock utredningens tolkning att församlingarna i Sverige ska kunna ta en avgift för dessa.

Remissvaren

De flesta remissinstanser som uttalar sig i frågan nöjer sig med att tillstyrka utredningens förslag kort. Några, bl. a. *Lunds stift*, menar att frågan om en närmare integrering behöver lösas på sikt. *Örebro kyrkliga samfällighet* anser att bidrag från den nationella nivån borde utgå även för dop, vigsel och begravnings-

gudstjänst för utlandssvenskar. *Göteborgs stift* vänder sig mot att utlandssvenskar som är medlemmar i Svenska kyrkan ska betala för kyrkliga handlingar i Sverige. *Höörs församling* anser att församlingar (i Sverige) borde få verksamhetsstöd för kyrkliga handlingar för utlandssvenskar.

Victoriaförsamlingen i Berlin vill hålla fast vid att utlandsförsamlingarna får ta ut en avgift för vigslar i och med att församlingars ekonomi och medlemskap ser annorlunda ut än vad som gäller i Sverige. Församlingen önskar ett tydliggörande av reglerna för begravningsgudstjänst i Sverige. *Margaretaförsamlingen i Oslo* menar att det inte finns någon rimlig möjlighet för en utlandsförsamling att betala clearingavgifter för alla utlandssvenskar som tar del av kyrkliga handlingar i Sverige. Det påpekas också att det finns stora grupper av utlandssvenskar som inte tillhör någon utlandsförsamling. Församlingen säger vidare att utlandsförsamlingarna tar ansvar för betydande grupper av svenskar som under kortare eller längre tid tar del av utlandskyrkans verksamhet men betalar sin kyrkoavgift hemma i Sverige. Vigslarna ger enligt församlingens erfarenhet betydelsefull goodwill till Svenska kyrkan. Avslutningsvis tar församlingen upp problemen i samband med begravning av en utlandssvensk. De menar att det skulle vara värdefullt om Svenska kyrkan kunde upplåta en begravningsplats.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation efterlyser ett klargörande beträffande hur stor avgift utlandssvenskar ska betala för till exempel en begravningsgudstjänst och föreslår den rekommendation som Församlingsförbundet brukat använda avseende begravningsgudstjänst för dem som inte tillhört Svenska kyrkan, nämligen tre gånger clearingbeloppet.

Kyrkostyrelsens överväganden

Vi anser att utredningens motiveringar mot att integrera utlandsförsamlingarna i ersättningssystemet är väl grundade. Det finns alltför många oklarheter inom olika områden för att det ska vara möjligt att ta ett sådant steg.

Utredningen menar i fråga om avgifter för utlandssvenskars vigslar och begravningsgudstjänster att frågan är oreglerad. I utredningen hänvisas till att kyrkoordningens bestämmelser gäller inom utlandskyrkan bara när det är särskilt angivet vilket inte är fallet i fråga om bestämmelserna i 42 kapitlet.

Bestämmelserna om kyrkliga handlingar handlar dock om Svenska kyrkans medlemmar, och medlemskapet är detsamma i hela Svenska kyrkan. I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2002:9 *Avgifter och clearing vid vissa kyrkliga handlingar* konstaterades att tillhörigheten avser hela Svenska kyrkan, inte bara en specifik församling. Clearingbestämmelserna infördes med motiveringen att medlemmar inte ska behöva betala för kyrkliga handlingar. I Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande *Clearing av kyrkliga handlingar* (EE 2007:4) konstaterades att en utlandssvensk saknar hemförsamling och att förrättningsförsamlingen därmed får stå för kostnaderna.

Beträffande de aktuella paragraferna om vigsel och begravningsgudstjänst i kyrkoordningens 42 kap. 8 och 9 §§ gör vi inte samma tolkning som utredningen. I paragraferna står att någon avgift inte får tas ut av de berörda i hemförsamlingen och vidare att om den kyrkliga handlingen äger rum i en annan församling har denna rätt till ersättning av hemförsamlingen. I andra stycket i dessa paragrafer regleras vad som gäller när ingen av de blivande makarna eller den avlidna inte tillhör Svenska kyrkan. Det är i detta stycke som det i båda fallen står att en avgift då får tas ut.

Vår bedömning mot denna bakgrund är att bestämmelserna i 42 kap. 8 och 9 §§ rimligen bör tolkas så att utlandssvenskar som är medlemmar i Svenska kyrkan ska ha tillgång till vigsel och begravningsgudstjänst avgiftsfritt i Sverige.

Det är knappast rimligt att kräva ömsesidighet vad gäller relationen mellan församlingarna i Sverige och utomlands, det vill säga att motivera avgifter för utlandssvenskars vigsel och begravningsgudstjänst med att utlandsförsamlingar tar betalt för vigslar av personer som är medlemmar i Svenska kyrkan och bor i Sverige. Förutsättningarna för församlingars ekonomi och verksamhet och andra förhållanden i utlandsförsamlingarna går inte att jämföra med vad som gäller för församlingar i Sverige. Utlandsförsamlingarna erbjuder, som Margaretaförsamlingen påpekar, många värdefulla tjänster till svenskar som vistas utomlands tillfälligt. Därför menar vi att det inte nu finns skäl att ändra bestämmelserna utan att det som nu gäller, som vi uppfattar regleringen, ska gälla även framledes. Vi föreslår dock ett förtydligande i 42 kap. 8 §.

Utlandsförsamlingar har även i andra sammanhang framfört att det är ett problem att utlandssvenskar drabbas av stora kostnader om de vill bli begravda i Sverige och önskat att Svenska kyrkan gör något åt detta. Den som inte är folkbokförd i Sverige har inte rätt till gravplats och de övriga tjänster som ingår i den statligt reglerade begravningsverksamheten som riksdagen beslutar om. Däremot anser vi att Svenska kyrkan ska vara generös mot sina egna medlemmar vad gäller begravningsgudstjänsten och avstå från att ta avgift för den.

5 Konfirmationsersättning till stift

5.1 Utredningen

Stiftens möjlighet att få del av konfirmationsersättning regleras i 42 kap. 7 a § i kyrkoordningen.

Utredningen konstaterar att församlingar mer och mer ansvarar för konfirmandläger som äger rum i samverkan med andra organisationer. Det bidrar till närkontakt med verksamheten. Även konfirmandläger som arrangeras av stiftet på stiftsgårdarna har blivit allt färre. Den ersättning som stiftet förlorar om ersättningen tas bort är enligt utredningens mening av försumbar storlek i stiftets ekonomi. Utredningen har vidare beträffande ersättningar för kyrkliga handlingar ambitionen att skapa ett slutet system mellan församlingar. Av dessa skäl föreslås att stiftet i fortsättningen inte ska ha möjlighet att få konfirmationsersättning vare sig från den nationella nivån för utlandssvenskar eller från församlingar inom landet.

För konsekvensens skull föreslås också att den ersättning som församlingar kan få från den nationella nivån för utlandssvenska konfirmander ska benämnas *bidrag*.

5.2 Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsens förslag: Inga ändringar föreslås i fråga om konfirmationsersättningen.

Utredningen föreslår att det inte längre ska vara möjligt för stiftet att ta del av konfirmationsersättning.

Remissvaren

Den övervägande majoriteten av stiftet avstyrker förslaget. *Domkapitlet i Växjö* och *Karlstads stift* tillstyrker förslaget, Karlstads stift med förhoppningen att det inte leder till att konfirmandläger läggs ner. *Stiftsstyrelsen i Växjö* avstyrker förslaget med motiveringen att konfirmationsundervisning för ungdomar med särskilda behov eller på minoritetsspråk kan vara svår för enskilda församlingar

att anordna. *Linköpings* och *Stockholms stift* tillstyrker men föreslår en övergångsperiod på några år. Även en samfällighet avstyrker förslaget. Vidare avstyrks det av *Svenska Kyrkans Unga*.

Några stift, *Skara*, *Västerås* och *Härnösands stift*, påpekar att de ersättningar som de har fått inte är försumbara. *Luleå stift* poängterar att stiftet följer kyrkoordningens principer om församlingen som den enhet där verksamhet ska bedrivas men med ett undantag. *Luleå stift* bedriver tillsammans med *Härnösands stift* konfirmandläger för samer med hela landet som upptagningsområde. Ett sådant läger kan inte bedrivas av en enskild församling. *Härnösands stift* hänvisar också till dessa läger och den omfattande administration som lägerverksamhet kan föra med sig och som många församlingar inte är beredda att ta på sig. Liknande skäl framför även *Västerås stift*. *Göteborgs kyrkliga samfällighet* avstyrker förslaget med motiveringen att man inte ser något problem med att behålla den nuvarande ordningen och menar att principer inte får hindra ett praktiskt handlande.

Av de församlingar och samfälligheter som nämner förslaget och tillstyrker det är det mycket få som har några kommentarer.

Svenska Kyrkans Unga påpekar att även utredningen efter hörande av stiftens konfirmandkonsulenter konstaterar att resultatet tyder på att det anordnas för få konfirmandläger för samer och likaså för konfirmander som är i behov av särskilt stöd. Organisationen tror inte att församlingar har kapacitet att anordna sådana läger. *Svenska Kyrkans Unga* hänvisar också till kyrkostyrelsens beslutsprotokoll från den 23 april 2008 *Åtgärder med anledning av utredning om samiska frågor i Svenska kyrkan* där behovet av utveckling av samiskt konfirmandarbete nämns. *Svenska Kyrkans Unga* reagerar mot att externa vinstdrivande organisationer kan sluta avtal med stift eller församlingar och anordna dyra konfirmandläger och få ta del av konfirmandclearingen. Organisationen menar att det vore rimligt att istället rekommendera en striktare hållning vad gäller de fall när konfirmationsersättningen hamnar hos externa vinstdrivande organisationer.

Kyrkostyrelsens överväganden

Utredningen har ambitionen att renodla dels verksamhetsnivåer, dels clearing-systemet som ett slutet system mellan församlingar. Utredningens förslag skulle innebära att stiftet skulle få stå för kostnaderna själva eller att församlingarna skulle ta över arrangemangen.

Vi konstaterar dock att förslaget har mött starkt motstånd från stiftens sida som menar att det skulle försvåra eller till och med omöjliggöra konfirmandläger som kräver stora administrativa resurser. Vi ansluter oss också i det här fallet till den bedömning som görs av *Göteborgs kyrkliga samfällighet* att principer inte ska stå i vägen för ett praktiskt handlande. Därför avstår vi från att föreslå någon ändring av bestämmelserna.

6 Ersättningar för kyrkliga handlingar vid ekumeniska kontakter

6.1 Utredningen

Utredningen går igenom Borgåöverenskommelsen och de tolkningar som förekommit av dess formuleringar. Den gemensamma deklarationen undertecknades 1996. I den förpliktar sig kyrkorna

- att dela ett gemensamt liv i uppdrag och tjänst, att be för och med varandra och att dela våra resurser;
- att välkomna varandras medlemmar att motta sakrament och pastorala tjänster;
- att betrakta döpta medlemmar av alla våra kyrkor som medlemmar av vår egen.

I Centralstyrelsens skrivelse *Borgådeklarationen* från 1994 anfördes att ett gränsöverskridande medlemskap bör betraktas som ett medlemskap *in sacris*, ett medlemskap i en andlig och sakramental gemenskap som också kan få kyrkorättsliga konsekvenser. Ersättningsfrågan berördes i kyrkoordningsskrivelsen CsSkr 1999:3: "Sådana medlemmar bör i vår kyrka betraktas som kyrkotillhöriga i en annan församling". Den praktiska tillämpningen i Sverige har komplicerats av att den har kopplats till clearingbestämmelserna som har ändrats under tiden.

Den vanligaste tolkningen har varit att kyrkliga handlingar ska ske avgiftsfritt. Dåvarande Församlingsförbundet har i sin information förordat denna tolkning.

Utredningen hänvisar till Biskopsmötets uttalande från den 19 maj 2008 om att den tolkning som Församlingsförbundet gjort, nämligen att det inte skulle vara tillåtet att ta avgift för kyrkliga handlingar, är alltför långtgående. Därför uttalar utredningen att Borgåöverenskommelsen inte innebär att kyrkliga handlingar ska tillhandahållas kostnadsfritt. Vidare menar utredningen att det skulle vara önskvärt om man kunde fastställa en gemensam avgiftsnivå så att tillämpningen blir densamma i hela Svenska kyrkan. Utredningen rekommenderar clearingbeloppet som riktmärke.

Beträffande överenskommelserna med Svenska Missionskyrkan och Metodistkyrkan konstaterar utredningen att inte heller dessa har någon direkt ekonomisk karaktär. Samverkan med Missionskyrkan i samband med kyrkliga handlingar handlar främst om lokalupplåtelse. I samarbetet med Metodistkyrkan har det enligt utredningen inte redovisats några problem avseende ekonomiska ersättningar för kyrkliga handlingar.

6.2 Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsens förslag: Det klargörs att församlingar får ta en avgift för kyrkliga handlingar utom dop av medlemmar i Borgågemenskapens kyrkor.

Enligt utredningen *bör* skälig avgift tas ut av medlemmar i Borgågemenskapens kyrkor.

Remissvaren

Några remissinstanser uttrycker tillfredsställelse med att det har tagits ett initiativ att reda upp alla de frågor som är förknippade med kyrkliga handlingar för medlemmar i Borgågemenskapens kyrkor. De remissinstanser som tar ställning i frågan tillstyrker utredningens förslag med ett par undantag. *Lycksele församling* anser att den nationella nivån borde ersätta församlingarna för dessa kyrkliga handlingar. *Malmö kyrkliga samfällighet* hänvisar till att det finns ca 9 000 inflyttade danskar i Malmö som till stor del tillhör Den danske folkekirke. Dessa önskar inte sällan att få ta del av kyrkliga handlingar i någon församling i Malmö. Det har de fått göra utan någon ersättning. Att ta en avgift av dessa skulle enligt samfälligheten vara fel eftersom dessa personer betalar skatt i Danmark och därigenom också till folkekirken. Samfälligheten önskar att Svenska kyrkan inleder samtal med folkekirken om kyrkliga handlingar för varandras medlemmar.

Karlstads stift anser att det clearingbelopp som gäller mellan församlingar i Sverige är en lämplig ersättning vid ekumeniska kontakter. Beträffande samarbetet med Svenska Missionskyrkan konstaterar stiftet att det finns större ekonomiska oklarheter i samband med dessa än vad utredningen redovisar.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation uttrycker tillfredsställelse över att den ekonomiska innebörden av Borgåöverenskommelsen klargörs. Vidare diskuteras avgiftsnivån. En avgift motsvarande tre clearingbelopp anses vara det bästa alternativet i och med att arbetsgivarorganisationen rekommenderar det även vad

gäller utlandssvenskar och för begravningsgudstjänster för avlidna som inte var medlemmar i Svenska kyrkan.

KsSkr 2010:5

Kyrkostyrelsens överväganden

Frågor kring avgifter för kyrkliga handlingar för medlemmar i Borgågemenskapens kyrkor har ställts utifrån olika situationer.

Personer bosatta i Sverige kan vara medlemmar i en annan av gemenskapens kyrkor utan att vara medlemmar i Svenska kyrkan. Det händer att de önskar kyrkliga handlingar i en församling i Svenska kyrkan vilket också tas upp i remissyttrandet av Malmö kyrkliga samfällighet.

Under senare tid har det förekommit att festarrangörer i Sverige erbjuder bröllopsarrangemang som inkluderar vigsel till främst norrmän, bosatta i Norge. I dessa sammanhang har vissa församlingar reagerat och menat att det borde vara möjligt att ta betalt för dessa kyrkliga handlingar antingen av de berörda personerna eller av den kyrka som de tillhör.

Kyrkor inom Borgågemenskapen har olika ordningar vad gäller medlemskap, kyrkans finansiering och villkor i samband med kyrkliga handlingar. Det är upp till varje kyrka att avgöra hur man hanterar situationer där andra kyrkors medlemmar önskar ta del av kyrkliga handlingar.

När frågor har väckts om kyrkliga handlingar för medlemmar i Borgågemenskapens kyrkor har det ofta enbart handlat om möjligheter att ta ut avgifter. Vi vill i det här sammanhanget hänvisa till det svar som gavs av kyrkostyrelsen vid frågestunden under 2009 års kyrkomöte på fråga 2009:15 *Medlemskap i Svenska kyrkan för nordiska folkkyrkomedlemmar som bosatt sig i Sverige*. I svaret konstaterades att den beskrivna situationen kan innebära "inte bara problem utan också möjligheter för en församling". Slutsatsen i svaret var att det arbete som behövdes för att de nyinflyttade skulle engageras i församlingens verksamhet ska göras lokalt.

Det som gäller i nuläget beträffande avgifter för kyrkliga handlingar för medlemmar i Borgågemenskapens kyrkor bygger på praxis. Därför menar kyrkostyrelsen att det är tillräckligt att uttala att församlingar *får* ta en avgift för kyrkliga handlingar i dessa situationer. Avgiftsnivån bör i så fall inte överstiga den nivå som kyrkostyrelsen beslutar i fråga om clearing av kyrkliga handlingar. Dop ska naturligtvis ske utan avgift.

7 Kyrkoordningskommentarer

17 kap. Gudstjänstliv

16 a §

Genom bestämmelsen tydliggörs att präster får ta emot arvode eller ekonomisk ersättning endast från en församling. Med församling i detta sammanhang likställs kyrklig samfällighet som ekonomisk enhet. Det görs med detta klart att präst inte får ta emot ersättning från privatpersoner för utförda kyrkliga handlingar. Ersättning genom bolag, ekonomisk förening eller liknande är därmed inte heller tillåten. Präster som är anställda av ett stift kan i sin tjänst utföra kyrkliga handlingar utan hinder av denna bestämmelse då det inte kan anses att de får sin lön "för" utförande av den kyrkliga handlingen.

42 kap. Avgifter och uppbörd

6 §

Denna bestämmelse gör det möjligt att vid clearing för dop betala ersättning till en präst som har sin anställning i annan församling än hemförsamlingen eller den församling där den kyrkliga handlingen äger rum. Clearingen har därigenom utvidgats till att kunna omfatta två mottagare av ersättning vid en kyrklig handling.

8 §

Samma förändring av bestämmelse som i 6 § men i denna paragraf avseende vigsel.

I det andra stycket klargörs att någon avgift inte får tas ut av makarna. Formuleringen är densamma som i 9 §.

10 §

Samma förändring av bestämmelse som i 6 § men i denna paragraf avseende begravningsgudstjänst.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2010:5

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 20 maj 2010.

Närvarande: Anders Wejryd, Levi Bergström, Britt Louise Agrell, Margarethe Isberg, Anna Lundblad Mårtensson, Irene Pierazzi, Gunnar Prytz Leland, Staffan Holmgren, Anna-Maria Björkman, Kristina Töyrä och Ingrid Smittsarve samt tjänstgörande ersättare Daniel Tisell, Ulla Rickardsson, Margareta Nisser-Larsson och Erik Sjöstrand.

Föredragande: Rättschefen Maria Lundqvist-Norling

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2010:5 Ersättning för kyrkliga handlingar.